

Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Και νεκρός ένικά

Πλουτάρχου *Κίμων* 19.1-2, 4

(Διασκευή: Γ. Ξενής)



Συγγραφική ομάδα:

Παναγιώτα Κόκκινου, Φιλολόγος

Δρ Καλλιόπη Χριστοφόρου Πούγιουρου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Άντρη Γεωργίου, Φιλολόγος

Δρ Φωτεινή Θεοδούλου, Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων

Κωνσταντίνα Λουτσίου, Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων

Σχεδιασμός, Μορφοποίηση, Ηλεκτρονική παρουσίαση:

Δρ Φωτεινή Θεοδούλου, Σύμβουλος Φιλολογικών Μαθημάτων

Ανάγνωση αρχαιοελληνικού κειμένου:

Ανθούλλης Δημοσθένους, Φιλολόγος

Μουσική:

Ιάκωβος Πάρπας, Καθηγητής Μουσικής

Συντονισμός – Εποπτεία:

Δρ Καλλιόπη Χριστοφόρου Πούγιουρου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Επιστημονική εποπτεία:

Γιώργος Α. Ξενής, Καθηγητής Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Επιστημονικός Συνεργάτης του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών

Υπεύθυνοι του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών:

Δρ Καλλιόπη Χριστοφόρου Πούγιουρου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Δρ Σιμάκης Συμεού, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Μάρω Μελανίδου, ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

©Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας

Διεύθυνση Μέσης Γενικής Εκπαίδευσης

2023

Καὶ νεκρὸς ἐνίκα

Κίμων ἀπέθανε πολιορκῶν Κίτιον, ὡς οἱ πλείστοι λέγουσι, νοσήσας· ἐνιοὶ δὲ φασιν ἐκ τραύματος, ὃ ἔσχε ἀγωνιζόμενος πρὸς τοὺς βαρβάρους. ἀποθνήσκων δὲ ἐκέλευσεν τοὺς περὶ αὐτὸν εὐθύς ἀποπλεῖν καὶ ἀποκρύψαι τὸν θάνατον αὐτοῦ· καὶ ἐπειδὴ οὔτε οἱ πολέμιοι οὔτε οἱ σύμμαχοι ἤσθοντο τὸ γεγονός, συνέβη ἀσφαλῶς αὐτοὺς ἀνακομισθῆναι στρατηγουμένους ὑπὸ Κίμωνος, ὡς φησι Φανόδημος, εἰ καὶ νεκρὸς ἦν ἐφ' ἡμέρας τριάκοντα.

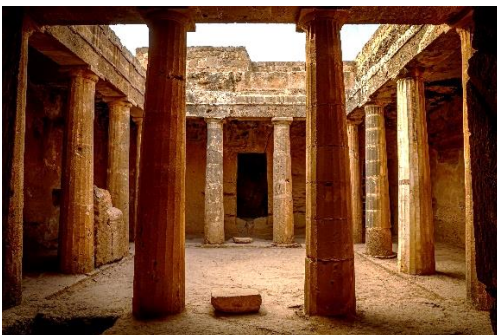
Μετὰ δὲ τὴν ἐκείνου τελευτὴν πρὸς μὲν τοὺς βαρβάρους οὐδὲν ἔτι λαμπρὸν ὑπ' οὐδενὸς στρατηγοῦ τῶν Ἑλλήνων ἐπράχθη, ἀλλὰ ἐτράπησαν ὑπὸ δημαγωγῶν καὶ πολεμοποιῶν ἐπ' ἀλλήλους καὶ συνερράγησαν εἰς τὸν πόλεμον. ὅθεν ἀναπνοὴ μὲν τοῖς βασιλέως πράγμασι ἐγένοντο, φθόρον δ' ἀμύθητον τῆς Ἑλληνικῆς δυνάμεως ἀπειργάσαντο.

Ὅτι μὲν οὖν εἰς τὴν Ἀττικὴν ἀπεκομίσθη τὰ λείψανα τοῦ Κίμωνος, μαρτυρεῖ τὰ μνήματα τὰ μέχρι νῦν Κιμώνεια προσαγορευόμενα· τιμῶσι δὲ καὶ Κιτιεῖς τάφον τινὰ Κίμωνος, ὡς Ναυσικράτης ὁ ῥήτωρ φησίν, ἐπεὶ ὁ θεὸς προσέταξεν αὐτοῖς ἐν λοιμῶ καὶ ἀφορία γῆς μὴ ἀμελεῖν Κίμωνος, ἀλλὰ σέβεσθαι καὶ γεραίρειν αὐτὸν ὡς κρείττονα. τοιοῦτος μὲν ὁ Ἑλληνικὸς ἡγεμῶν.

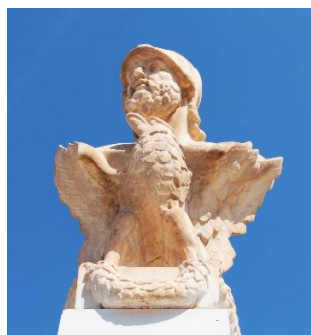
Πλουτάρχου *Κίμων* 19.1-2, 4 (Διασκευή: Γ. Ξενῆς)

Δραστηριότητες

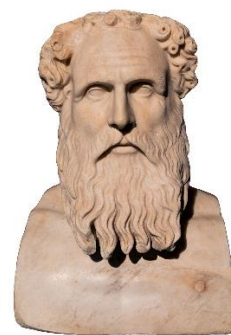
1. Να επιλέξεις ποιο από τα παρακάτω μνημεῖα της Κύπρου συνδέεται με το περιεχόμενο του κειμένου που διαβάσαμε.



(i) Τάφοι των βασιλέων,
Πάφος



(ii) Προτομή
του Κίμωνα, Λάρνακα



(iii) Προτομή
του Ζήνωνα, Λάρνακα

2. *Κίμων ἀπέθανε πολιορκῶν Κίτιον, ὡς οἱ πλείστοι λέγουσι, νοσήσας·*

(α) Να κυκλώσεις στον χάρτη την αρχαία πόλη της Κύπρου, κατά την πολιορκία της οποίας πέθανε ο Κίμωνας.



(β) Οι περισσότεροι λένε ότι ο Κίμων πέθανε...

- (i) επειδή αρρώστησε
- (ii) επειδή δολοφονήθηκε από πολιτικούς αντιπάλους
- (iii) από βαθιά γηρατεία

(γ) Ποια λέξη στο αρχαίο κείμενο αποδίδεται με αυτό που επέλεξες;

→

3. *ἔνιοι δέ φασιν ἐκ τραύματος, ὃ ἔσχε ἀγωνιζόμενος πρὸς τοὺς βαρβάρους.*

(α) Ὅμως υπάρχει και δεύτερη ἀποψη για την αιτία θανάτου του Κίμωνα! Από τι ισχυρίζονται κάποιοι ότι πέθανε ο Κίμων;

.....
.....

(β) Η αντωνυμία «ὃ» (=το οποίο) αναφέρεται σε μία λέξη που προηγήθηκε. Ποια θεωρείς πιο λογικό να είναι αυτή;

- (i) ἔνιοι
- (ii) φασιν
- (iii) τραύματος

4. ἀποθνήσκων δὲ ἐκέλευσεν τοὺς περὶ αὐτὸν εὐθύς ἀποπλεῖν καὶ ἀποκρύψαι τὸν θάνατον αὐτοῦ.

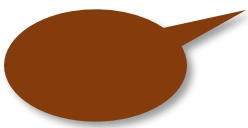
(α) Ο ετοιμοθάνατος Κίμων διέταξε τους στενοὺς του συνεργάτες

(i) νὰ πάνε κατευθείαν καὶ νὰ ἀνακοινώσουν τὸν θάνατό του

(ii) νὰ κρύψουν τὰ πλοῖα ἀμέσως μόλις πεθάνει

(iii) νὰ ἀποπλεύσουν ἀμέσως καὶ νὰ κρατήσουν κρυφὸ τὸν θάνατό του

(β) Νὰ παρουσιάσεις, τώρα, τὰ λόγια τοῦ ετοιμοθάνατου Κίμωνα πρὸς τοὺς στενοὺς τοῦ συνεργάτες, καταγράφοντας τὶς διαταγές του σε εὐθύ λόγο στα Νέα Ἑλληνικά.



.....
.....

(γ) Τι εἶδους ἀπαρέμφρατα εἶναι τὰ ἀποπλεῖν καὶ ἀποκρύψαι, εἰδικὰ ἢ τελικά;

→

(δ) Ποῖος «διέταξε» καὶ ποῖος θὰ «ἀποπλεύσει καὶ ἀποκρύψει»; Εἶναι τὸ ἴδιο ἢ διαφορετικά πρόσωπα; Συμπλήρωσε τὸ ὑποκείμενο στα Ἀρχαία Ἑλληνικά.

ἐκέλευσεν: ἀποπλεῖν καὶ ἀποκρύψαι:

(ε) Ἀφοῦ τὸ ὑποκείμενο τοῦ ῥήματος καὶ τὸ ὑποκείμενο τῶν ἀπαρεμφάτων εἶναι, ἔχουμε (κύκλωσε τὸ σωστό):

(i) Ταυτοπροσωπία (τὸ αὐτό, δηλαδή τὸ ἴδιο πρόσωπο)

(ii) Ἐτεροπροσωπία (έτερο, δηλαδή ἄλλο πρόσωπο)

5. καὶ ἐπειδὴ οὔτε οἱ πολέμιοι οὔτε οἱ σύμμαχοι ἤσθοντο τὸ γεγονός, συνέβη ἀσφαλῶς αὐτοὺς ἀνακομισθῆναι στρατηγούμενους ὑπὸ Κίμωνος, ὡς φησι Φανόδημος, εἰ καὶ νεκρὸς ἦν ἐφ' ἡμέρας τριάκοντα.

(α) Ποῖος μας δίνει τὴν πιο πάνω πληροφορία; Νὰ αντιγράψεις τὴ φράση μέσα στὴν ὁποία ἀναφέρεται τὸ ὄνομά του.

→

(β) Ποιο «γεγονός» δεν αντιλήφθηκαν ούτε οι εχθροί ούτε οι σύμμαχοι των Αθηναίων;

- (i) την πολιορκία του Κιτίου
- (ii) την αποχώρηση των Αθηναίων από το Κίτιο
- (iii) τον θάνατο του Κίμωνα κατά την πολιορκία του Κιτίου

(γ) Τι πέτυχαν οι Αθηναίοι κάτω από τη στρατηγία του Κίμωνα, παρόλο που ήταν νεκρός εδώ και πολλές ημέρες;

- (i) να επιστρέψουν στην πατρίδα τους με ασφάλεια
- (ii) να ανακοινώσουν τα νέα με ασφάλεια
- (iii) να επιστρέψουν στους εχθρούς τους με ασφάλεια

(δ) Στο πιο πάνω απόσπασμα δηλώνεται μία αιτία και ένα αποτέλεσμα. Να τα αντιγράψεις από το αρχαίο κείμενο και να τα εξηγήσεις.

Αιτία:

Αποτέλεσμα:

(ε) Για πόσες μέρες ήταν νεκρός ο Κίμων; →

(στ) Αν ήταν για 50 μέρες, πώς νομίζεις ότι θα το έλεγε ένας αρχαίος Έλληνας; →

(ζ) Στο έφ' ημέρας κρύβεται μία αλλαγή που ξαναείδαμε! Ποια ήταν η αρχική μορφή της φράσης και τι ακριβώς συνέβη;

- (i) έφη ημέρας
- (ii) έπι ημέρας
- (iii) έφι ημέρας

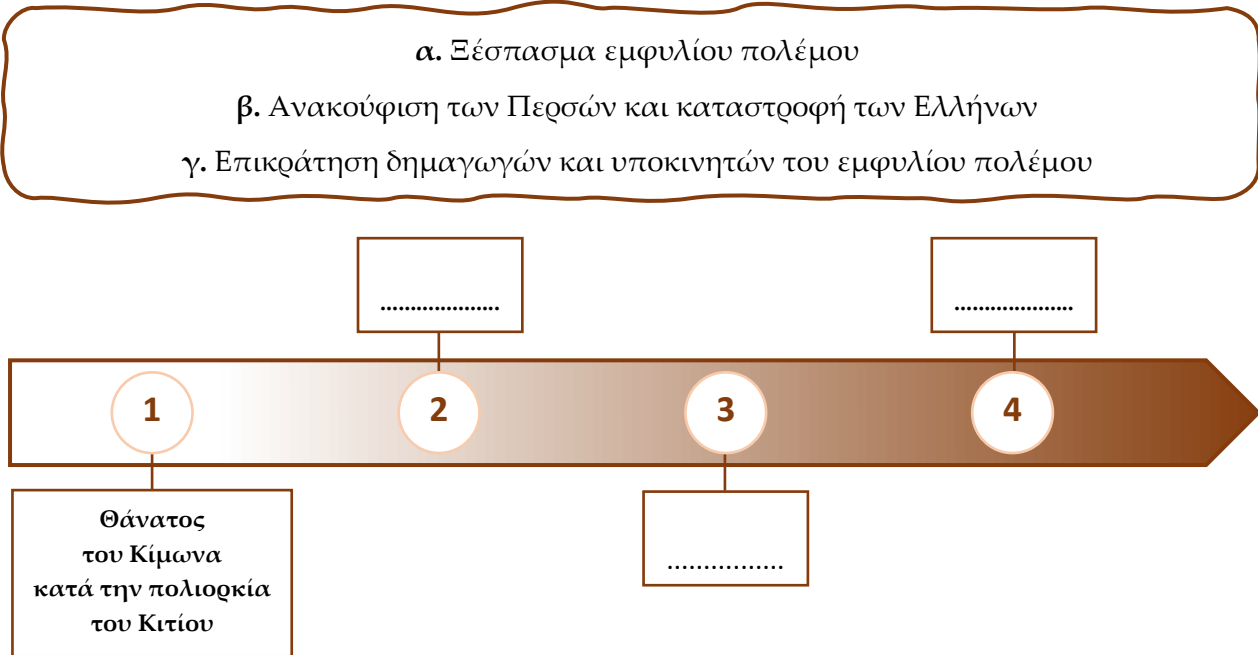
(η) Σήμερα, πώς λέγεται...

(i) αυτός που διαρκεί λίγο ή μόνο μια μέρα; →

(ii) ο/η Βοηθός Διευθυντής/Διευθύντρια που είναι υπεύθυνος/υπεύθυνη για μια συγκεκριμένη μέρα στο σχολείο; →

6. *μετὰ δὲ τὴν ἐκείνου τελευτὴν πρὸς μὲν τοὺς βαρβάρους οὐδὲν ἔτι λαμπρὸν ὑπ' οὐδενὸς στρατηγοῦ τῶν Ἑλλήνων ἐπράχθη, ἀλλὰ ἐτράπησαν ὑπὸ δημαγωγῶν καὶ πολεμοποιῶν ἐπ' ἀλλήλους καὶ συνερράγησαν εἰς τὸν πόλεμον. ὄθεν ἀναπνοὴ μὲν τοῖς βασιλέωσι πράγμασι ἐγένοντο, φθόρον δ' ἀμύθητον τῆς Ἑλληνικῆς δυνάμεως ἀπειργάσαντο.*

Να κατατάξεις στην πιο κάτω χρονογραμμὴ τα τρία (3) γεγονότα του πλαισίου που ακολούθησαν στην Ελλάδα μετὰ ἀπὸ τον θάνατο του Κίμωνα, με τρόπο που να φαίνεται η χρονικὴ καὶ λογικὴ σχέση που τα διέπει.



7. *ὅτι μὲν οὖν εἰς τὴν Ἀττικὴν ἀπεκομίσθη τὰ λείψανα τοῦ Κίμωνος, μαρτυρεῖ τὰ μνήματα τὰ μέχρι νῦν Κιμώνεια προσαγορευόμενα· τιμῶσι δὲ καὶ Κιτιεῖς τάφον τινὰ Κίμωνος, ὡς Ναυσικράτης ὁ ρήτωρ φησίν, ἐπεὶ ὁ θεὸς προσέταξεν αὐτοῖς ἐν λοιμῶ καὶ ἀφορίᾳ γῆς μὴ ἀμελεῖν Κίμωνος, ἀλλὰ σέβεσθαι καὶ γεραίρειν αὐτὸν ὡς κρείττονα.*

Να γράψεις αν εἶναι ορθή (Ο) ἢ λανθασμένη (Λ) καθεμιὰ ἀπὸ τις ἀκόλουθες δηλώσεις, σύμφωνα με το κείμενο.

(α) Τα λείψανα του Κίμωνα θάφτηκαν στο Κίτιο.	
(β) Στην Ἀττικὴ υπάρχουν ταφικά μνημεῖα με το ὄνομα του Κίμωνα.	
(γ) Καὶ οἱ κάτοικοι του Κιτίου τίμησαν με τάφο τὴ μνήμη του Κίμωνα.	
(δ) Οἱ Κιτιεῖς τιμούσαν τὴ μνήμη του ρήτορα Ναυσικράτη.	
(ε) Ὁ θεὸς προσέταξε, ὅταν υπάρχει ἀρρώστια ἢ ἀφορία τῆς γῆς, νὰ μὴν ξεχνοῦν τον Κίμωνα.	
(στ) Οἱ Κιτιεῖς σέβονταν καὶ τιμούσαν τον Κίμωνα ὡς ἀνώτερο.	

8. *τοιούτος μὲν ὁ Ἑλληνικὸς ἡγεμῶν.*

Χάθηκε το ρήμα *εἶμι* ! Μπορείς να το συμπληρώσεις; Σε τι χρόνο θα το βάλεις και γιατί; →

9. Σου δίνεται η επιγραφή της προτομής που αφιέρωσαν οι Λαρνακείς στον Κίμωνα. Να εξηγήσεις τη φράση «*Καὶ νεκρὸς ἐνίκα*» που αποτελεί τον τίτλο του κειμένου μας, αντλώντας στοιχεία από το κείμενο.

ΤΟ ΚΙΤΙΟΝ
ΚΙΜΩΝΙ ΤΩ ΑΘΗΝΑΙΩ
510π.Χ. - 449π.Χ.
“ΚΑΙ ΝΕΚΡΟΣ ΕΝΙΚΑ”

.....
.....
.....
.....

10. Οι πιο κάτω εικόνες συνδέονται με τον Κίμωνα. Προβληματιστείτε και συζητήστε σχετικά με την επιβίωση του ονόματος ή/και της μορφής του Έλληνα στρατηγού στην Κύπρο. Ακολουθως, καταγράψτε τις σκέψεις σας.

(α)



(β)



(γ)



(δ)



.....
.....
.....
.....
.....
.....

11. Να αντιστοιχίσεις τις λέξεις του κειμένου στην Α' στήλη με τις συνώνυμες τους της Β' στήλης. Προσοχή: Μία λέξη στη Β' στήλη περισσεύει.

Α' στήλη		Β' στήλη
1. πολιορκῶν	δ	α. λέγουσιν
2. φασίν		β. λεγόμενα
3. ἀγωνιζόμενος		γ. ψέγουσιν
4. προσαγορευόμενα		δ. περικλείων
5. προσέταξεν		ε. πολεμῶν
		στ. ἐκέλευσεν

12. Να αντιστοιχίσεις τις λέξεις του κειμένου στην Α' στήλη με τις συγγενικές τους νεοελληνικές λέξεις της Β' στήλης. Προσοχή: Μία λέξη στη Β' στήλη περισσεύει.

Α' στήλη		Β' στήλη
1. ἀπέθανε	ε	α. αίσθηση
2. νοσήσας		β. έντιμος
3. φασίν		γ. νοσηρός
4. ἀποκρύψαι		δ. φασαρία
5. ἤσθοντο		ε. θανάσιμος
6. τιμῶσι		στ. απόκρυψη
		ζ. φήμη

13. Στην Α' στήλη σου δίνονται τα συνθετικά από τα οποία αποτελούνται λέξεις του κειμένου. Να εντοπίσεις τις λέξεις στο κείμενο και να τις αντιγράψεις στο αντίστοιχο σημείο της Β' στήλης.

Α' στήλη	Β' στήλη
1. ἀπό + πλέω	
2. σὺν + μάχομαι	
3. ἀνά + κομίζω	
4. δῆμος + ἄγω	

14. Ποια από τις τρεις (3) λέξεις (i, ii, iii) δεν συγγενεύει ετυμολογικά με τη λέξη του κειμένου που βρίσκεται στην πρώτη, σκιασμένη στήλη; Να την εντοπίσεις και να την κυκλώσεις.

<i>α. τελευτήν</i>	i. τελετή	ii. τελευταίος	iii. ατελεύτητος
<i>β. συνερράγησαν</i>	i. διάρρηξη	ii. συρροή	iii. έκρηξη
<i>γ. έτράπησαν</i>	i. ντροπή	ii. τροπή	iii. αποτροπή
<i>δ. φθόρον</i>	i. φθορά	ii. διαφθορά	iii. διαφορά
<i>ε. άπειργάσαντο</i>	i. επεξεργασία	ii. συνεργασία	iii. απέρχομαι
<i>στ. λοιμῶ</i>	i. λοίμωξη	ii. λιμοκτονώ	iii. λοιμωξιολόγος

15. Στο παρακάτω κρυπτόλεξο έχουν κρυφτεί δεκαεπτά (17) ουσιαστικά της α' και β' κλίσης από το λεξιλόγιο του κειμένου.

(α) Να τα εντοπίσεις και να τα αντιγράψεις στην κατάλληλη στήλη του πιο κάτω πίνακα σε μικρογράμματη γραφή. Προσοχή στα πνεύματα και τον τονισμό!

(β) Να τα μεταφέρεις στον αντίθετο αριθμό, συμπληρώνοντας τον ακόλουθο πίνακα.

Λ	Ο	Ι	Μ	Ωι	Χ	Υ	Τ	Ε	Α	Φ	Ο
Ε	Χ	Α	Ε	Η	Μ	Ε	Ρ	Α	Σ	Θ	Χ
Ι	Ο	Ν	Υ	Σ	Υ	Μ	Μ	Α	Χ	Ο	Ι
Ψ	Β	Α	Ρ	Β	Α	Ρ	Ο	Υ	Σ	Ρ	Λ
Α	Ι	Π	Ο	Λ	Ε	Μ	Ι	Ο	Ι	Ο	Τ
Ν	Σ	Ν	Ω	Θ	Α	Ν	Α	Τ	Ο	Ν	Ε
Α	Φ	Ο	Ρ	Ι	Αι	Π	Ω	Α	Ε	Ε	Λ
Κ	Τ	Η	Τ	Θ	Ε	Ο	Σ	Φ	Τ	Ρ	Ε
Η	Σ	Τ	Ρ	Α	Τ	Η	Γ	Ο	Υ	Λ	Υ
Δ	Η	Μ	Α	Γ	Ω	Γ	Ω	Ν	Λ	Ι	Τ
Ε	Λ	Ι	Σ	Π	Ο	Λ	Ε	Μ	Ο	Ν	Η
Ι	Π	Ο	Λ	Ε	Μ	Ο	Π	Ο	Ι	Ω	Ν

19. Μπορείς να φέρεις εις πέρας τις τέσσερις (4) αποστολές που αναγράφονται στον χάρτη, ώστε να φτάσεις στον κρυμμένο θησαυρό που βρίσκεται κάτω από την προτομή του στρατηγού Κίμωνα;

4. Να αναγνωρίσεις τον χρόνο και τη φωνή του απαρεμφάτου γεραίρειν.
Χρόνος:
Φωνή:

2. Να μεταφέρεις το απαρέμφατο αποκρύψαι στον Ενεστώτα της ίδιας φωνής.
.....

3. Να αναγνωρίσεις τον χρόνο και τη φωνή του απαρεμφάτου σέβεσθαι.
Χρόνος:
Φωνή:

1. Να αναγνωρίσεις τον χρόνο και τη φωνή του απαρεμφάτου αποκρύψαι.
Χρόνος:
Φωνή:

20. Να επιλέξεις την ορθή απάντηση.

(α) ἀποθνήσκων δὲ ἐκέλευσεν τοὺς περὶ αὐτὸν εὐθύς ἀποπλεῖν καὶ ἀποκρύψαι τὸν θάνατον αὐτοῦ

Ὡς υποκείμενο του ρήματος ἐκέλευσεν εννοείται:

- (i) ὁ Κίμων
- (ii) οἱ περὶ αὐτὸν
- (iii) ὁ βάρβαρος

(β) ἀποθνήσκων δὲ ἐκέλευσεν τοὺς περὶ αὐτὸν εὐθύς ἀποπλεῖν καὶ ἀποκρύψαι τὸν θάνατον αὐτοῦ

Ὁ ὅρος θάνατον εἶναι:

- (i) Αντικείμενο του ρήματος ἐκέλευσεν
- (ii) Υποκείμενο του απαρεμφάτου ἀποκρύψαι
- (iii) Αντικείμενο του απαρεμφάτου ἀποκρύψαι

(γ) ἐπεὶ ὁ θεὸς προσέταξεν αὐτοῖς ἐν λοιμῶ καὶ ἀφορία γῆς μὴ ἀμελεῖν Κίμωνος

Ο ὅρος αὐτοῖς είναι:

- (i) Υποκείμενο του ρήματος προσέταξεν
- (ii) Αντικείμενο του ρήματος προσέταξεν
- (iii) Αντικείμενο του ρήματος ἀμελεῖν

(δ) ὅτι μὲν οὖν εἰς τὴν Ἀττικὴν ἀπεκομίσθη τὰ λείψανα τοῦ Κίμωνος

Ο ὅρος τὰ λείψανα είναι:

- (i) Αντικείμενο του ρήματος ἀπεκομίσθη
- (ii) Υποκείμενο του ρήματος ἀπεκομίσθη
- (iii) Κατηγορούμενο του ρήματος ἀπεκομίσθη

Ας προσέξουμε! Κανονικά, το υποκείμενο του ρήματος βρίσκεται στον ίδιο αριθμό με το ρήμα, όπως και στα Νέα Ελληνικά. Για παράδειγμα:

Ο μαθητῆς διαβάζει. – Οι μαθητές διαβάζουν.

Ὁ στρατηγὸς κελεύει. – Οἱ στρατηγοὶ κελεύουσιν.

Με μία εξαίρεση: **αν το υποκείμενο είναι ουδέτερο πληθυντικού αριθμού** (π.χ. τὰ λείψανα, τὰ δῶρα, τὰ φυτὰ, τὰ παιδιά), **τότε το ρήμα μπαίνει στο γ' ενικό πρόσωπο**. Για παράδειγμα:

Τὰ παιδιά παίζει (και όχι παίζουν).

Επειδὴ αὐτὴ ἡ σύνταξη ἦταν συνηθισμένη στην Ἀττικὴ, ονομάζεται **αττικὴ σύνταξη**.

Μπορεῖς να βρεις ἀκόμα μία αττικὴ σύνταξη στο κείμενό μας;

→

Φτιάξε, τώρα, μία δική σου απλή, αττικὴ σύνταξη με υποκείμενο «τὰ παιδιά».

→

21. Στις ακόλουθες προτάσεις του κειμένου να εντοπίσεις και να υπογραμμίσεις τρεις (3) επιθετικούς προσδιορισμούς.

(α) φθόρον δ' ἀμύθητον τῆς Ἑλληνικῆς δυνάμεως ἀπειργάσαντο.

(β) τοιοῦτος μὲν ὁ Ἑλληνικὸς ἡγεμών.

22. Οι λέξεις έχουν ανακατευτεί! Να τις βάλεις στη σωστή σειρά, ώστε να σχηματίσεις στα Αρχαία Ελληνικά την πρόταση:

«Ο στρατηγός διέταξε τους συμμάχους να αποκρύψουν τον θάνατό του».

ἐκέλευσεν

συμμάχους

στρατηγός

τὸν

ὁ

αὐτοῦ

ἀποκρύψαι

θάνατον

τούς

